

ΓΡΑΠΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Κατηγοριοποιήσεις πηγών

1) Ανάλογα με το πότε γράφτηκαν:

- πρωτογενείς
- δευτερογενείς

2) Ανάλογα με το από ποιον γράφτηκαν:

- Επίσημες
- ανεπίσημες

3) Ανάλογα με το βαθμό γνωστοποίησης στην εποχή τους:

- Δημοσιευμένες
- Αδημοσίευτες

Είδη γραπτών πηγών

1) Επίσημα έγγραφα

- Συνταγματικά κείμενα
- Αρχεία κρατικών υπηρεσιών
- Διπλωματικά έγγραφα
- Πρακτικά συνεδριάσεων
- Αποφάσεις δικαστηρίων
- Στρατιωτικά και αστυνομικά αρχεία
- Αρχεία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Ενοριακά αρχεία
- Μητρώα δήμων-Ληξιαρχικά βιβλία
- Στατιστικές κτλ.

2) Ανεπίσημες πηγές

- Επιστολές
- Ημερολόγια
- Ιδιωτικά συμφωνητικά

3) Μνημονικές πηγές

- Χρονικά
- Επιτύμβιες ή αναθηματικές επιγραφές
- Επιγραφές για την απαθανάτιση επετειακών γεγονότων

4) Εφήμερες πηγές

- ☐ Εφημερίδες
- ☐ Περιοδικά
- ☐ Προγράμματα ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών
- ☐ Διαφημίσεις
- ☐ Κατάλογοι προϊόντων
- ☐ Αποδείξεις πληρωμών

5) Λογοτεχνία

- ☐ Ιστορικά διηγήματα και μυθιστορήματα
- ☐ Βιογραφίες και αυτοβιογραφίες
- ☐ Απομνημονεύματα
- ☐ Θεατρικά έργα
- ☐ Περιηγητικά-ταξιδιωτικά κείμενα
- ☐ Ημερολόγια
- ☐ Ποιήματα κτλ.

6) Ιστοριογραφικά κείμενα

7) Μελέτες άλλων επιστημών (αρχαιολογία, κοινωνική ανθρωπολογία, γεωγραφία, κοινωνιολογία, ανθρωπολογία κτλ.)

8) Φιλολογικά και γλωσσολογικά κείμενα

- ☐ Λεξικά
- ☐ Ανθρωπωνύμια
- ☐ Τοπωνύμια κτλ.

Προϋποθέσεις κριτικής αξιοποίησης πηγών

1. Ικανότητα διαφοροποίησης πρωτογενών-δευτερογενών πηγών
2. Έλεγχος της εγκυρότητας και αξιοπιστίας της πηγής (πότε γράφτηκε σε σχέση με το ιστορικό γεγονός στο οποίο αναφέρεται; Ο συντάκτης της είχε άμεση εποπτεία του γεγονότος; Πόσο αξιόπιστος είναι;)
3. Η οπτική γωνία του συντάκτη.
4. Η γνώση του ιστορικού πλαισίου και των συμφραζομένων της πηγής.
5. Κατανόηση των όρων και εννοιών που αναφέρονται στην πηγή.

Μαθησιακές δραστηριότητες πάνω στις πηγές

1. προφορικές ερωτήσεις και απαντήσεις
2. γραπτές ερωτήσεις και απαντήσεις σε φύλλο εργασίας
3. «συνομιλία» των μαθητών με την πηγή (διατύπωση ερωτήσεων και αναζήτηση απαντήσεων στην πηγή με βάση το γενικό πλαίσιο που θέτει ο δάσκαλος)

4. δομημένη ερευνητική εργασία με πηγές και ερωτηματολόγιο κατ' άτομο ή σε ομάδες
5. μη δομημένη ερευνητική-ανακαλυπτική εργασία (μέθοδος project)
6. χρήση γραπτών πηγών με στόχο την ανάπτυξη αναγνωστικών-γλωσσικών δεξιοτήτων
  - φωναχτή ανάγνωση από τους μαθητές
  - συγκρότηση περιλήψεων
  - κατασκευή διαγράμματος (βασικό θέμα , υποθέματα, πλαγιότιτλοι κτλ.)
  - ποικίλες αναγνωστικές ασκήσεις (τιτλοφόρηση κειμένου, κατηγοριοποιήσεις ιστορικών εννοιών, μεταγραφή της πηγής από τη μια μορφή σε μια άλλη κτλ.)

Κριτική επεξεργασία πρωτογενών πηγών

1. Ένταξη της πηγής στο ιστορικό της πλαίσιο
  - ποιος την έγραψε; τι γνωρίζουμε γι' αυτόν;
  - πού και πότε γράφτηκε;
  - γιατί γράφτηκε;
  - σε ποιους απευθυνόταν;
2. Ταξινόμηση της πηγής
  - σε ποιο είδος ανήκει;
3. Κατανόηση της πηγής
  - οι ιστορικές έννοιες και η σημασία τους
  - ποια θέματα θίγει;
  - ποιες είναι οι κύριες θέσεις του συγγραφέα;
  - ποια είναι τα επιχειρήματά του;
  - ποια δράση ή αντίδραση προσδοκεί να προκαλέσει ο συγγραφέας ή φοβάται;
  - ποιοι αναμένεται να δράσουν ή να αντιδράσουν;
  - το κείμενο είναι συναισθηματικά φορτισμένο;
4. Αξιολόγηση της πηγής
  - ποια είναι τα κίνητρα του συγγραφέα;
  - πόσο πειστικά είναι τα επιχειρήματά του;
  - πιστεύετε ότι τα στοιχεία που επικαλείται ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα;
5. Αναγωγή στη σύγχρονη εποχή
  - διαφέρουν οι ιδέες και οι αξίες που φέρει απ' αυτές της εποχής μας;
  - πώς κρίνετε τις αντιλήψεις που φέρει η πηγή με τα κριτήρια της εποχής μας;
  - υπάρχουν σήμερα ανάλογες καταστάσεις με αυτές που περιγράφονται στη πηγή;